

Nr 141.

Av herr **Lindskog**, om uppförande i övergångsstat i lönegrad B 16 av vissa innehavare av befattningar i nuvarande lönegrad B 15.

I bilagor till 1925 års statsverksproposition »Utgifterna: För flera huvudtitlar gemensamma frågor: II. Uppflyttning i lönegrad av vissa tjänster, som tillhört förutvarande andra normalgraden m. m.» har å sid. 52 o. f. statsrådet och chefen för finansdepartementet anmält en av styrelsen för Statsförvaltningens tjänstemannaförening till Kungl. Maj:t den 4 december 1923 avlåten skrivelse angående de förutvarande s. k. andragradstjänstemännens placering i det nya lönesystemet.

I berörda skrivelse uttalade styrelsen för Statsförvaltningens tjänstemannaförening, vilken förening omfattar tjänstemän tillhörande statsdepartementen och de centrala civila ämbetsverken, följande:

»Genom beslut den 30 september 1921 anbefalldes Eders Kungl. Maj:t allmänna civiltjänstverkslönenämnden att till utredning upptaga, bland annat, frågan om de dåvarande andragradstjänsternas placering i det av 1921 års riksdag antagna nya lönesystemet för statsdepartementen och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Med underdånig skrivelse den 9 november 1923 har berörda lönenämnden numera till Kungl. Maj:t avgivit utredning i ifrågavarande hänseende.

Efter tagen del av den sålunda framlagda utredningen med därtill hörande förslag anhåller styrelsen för Statsförvaltningens tjänstemannaförening få i underdånighet anföra följande.

Styrelsen tillåter sig först återropa sin till Eders Kungl. Maj:t den 15 april 1923 ingivna underdåniga skrivelse i ämnet.

I nämnda skrivelse framhöll styrelsen, bland annat, hurusom det av vederbörande departementschef vid framläggandet till 1921 års riksdag av proposition om den nya löneordningen påpekade förhållandet, att löneordningskommitténs förslag beträffande andragradstjänstemännens placering i det nya lönesystemet skulle för flertalet av dem medföra löneminskning, kommit att framstå i en ännu skarpare dager därigenom, att dessa tjänstemän i och med övergången till den nya staten erhållit dyrtidstillägg efter de för nyreglerade verk stadgade grunder. Erfarenheten hade nämligen visat, att tjänstemännen i andra lönegraden vid övergången till den nya staten och vid tillämpning av de ändrade grunderna för dyrtidstilläggets utbetalning i många fall i verkligheten icke erhållit någon som helst löneförhöjning och ännu mindre någon kompensation för den i sammanhang med löneordningen föreskrivna utsträckningen av den dagliga arbetstiden på

tjänsterummet från sex till sju timmar. Nödvändigheten av en dylik kompensation framstode alldeles tydligt, enär förlängningen av arbetstiden i många fall minskat eller helt och hållet uteslutit möjligheterna för vederbörande befattningshavare att genom arbete på annat håll, vilket förut stått honom till buds, bereda sig ökad tillgång för sitt och sin familjs uppehälle. Vidare erinrade styrelsen därom, att vid frågans behandling inom riksdagen det från flera håll erkändes såsom obestriddigt, att innehavarna av ditillsvarande andragsbefattningar genom riksdagens antagande av löneregringskommitténs förslag i berörda hänseende i allmänhet bleve satta i en missgynnad ställning i förhållande till övriga befattningshavare, som fingo sina löner genom bemälda lönereglering ordnade.

Lönenämndens föreliggande utredning och förslag skulle nu avse att åstadkomma rättelse i ovanberörda förhållande. Styrelsen vågar då uttala sin livliga förhoppning om att Eders Kungl. Maj:t utan hinder av rådande statsfinansiella läge måtte i proposition till 1924 års riksdag framlägga de förslag om de förutvarande andragsbefattningarnas placering i det nya lönesystemet, vartill ifrågavarande utredning och förslag må befinnas föranleda. Styrelsen tillåter sig erinra därom, att löneregringskommitténs åtgärd att till följd av den korta tid, som kommittén ansåg sig hava för sin utredning om den nya löneregleringen i det hela, icke förebringa slutlig utredning i fråga om samtliga dåvarande andragsbefattningars placering i det nya lönesystemet torde hava varit den egentliga orsaken till den utgång, som förevarande frågas behandling erhöll vid 1921 års riksdag. Ett uppskjutande av frågans förnyade framläggande till riksdagen skulle innebära ett ytterligare uppskov med verklig lönereglering för de förutvarande andragsbefattningarna utöver den tid av två och ett halvt år, som vid nästkommande budgetårs början kommer att hava förflutit efter löneregleringens ikraftträdande den 1 januari 1922.

Den av lönenämnden verkställda utredningen har i lönenämndens ifrågavarande skrivelse resulterat i en hemställan, innefattande att av de före 1921 års lönereglering befintliga andragsstjänster och därmed genom löneregleringen likställda befattningar, vilka gjorts till föremål för nämndens föreliggande undersökning, inalles utgörande 180, tvenne befattningar föreslagits att uppflyttas till lönegrad B 17 och 69 till lönegrad B 16, under det att 107 befattningar föreslagits att bibehållas i lönegrad B 15 och 2 befattningar föreslagits till nedflyttning, varav en till lönegrad B 14 och 1 till lönegrad B 13.

Styrelsen för statsförvaltningens tjänstemannaförening, som givetvis anser sig böra till Eders Kungl. Maj:t anföra endast allmänna synpunkter i nu ifrågavarande ämne, finner sig emellertid icke böra underlåta att såsom sin mening framhålla, att det synes vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att samtliga innehavare av andragsstjänster, som enligt Eders Kungl. Maj:ts fullmakter voro innehavare av sådana befattningar före den nya löneregleringens ikraftträdande den 1 januari 1922 och vilka icke såsom förste kanslissekreterare m. fl. befattningshavare redan vid 1921 års lönereglering placerades i lönegrad B 16, måtte, i den mån de av dem innehavda befattningar icke nu anses böra i lönegrad B 16 eller högre lönegrad placeras, genom deras uppförande å övergångsstat i lönegrad B 16 i vederbörande verks tjänsteförteckningar erhålla den ställning, som såväl i ekonomiskt hänseende som med hänsyn till placeringen i lönesystemet närmast motsvarar deras av dem förut innehavda genom Eders Kungl. Maj:ts fullmakter tillförsäkrade tjänsteställning. Såsom ett särskilt skäl härför vill styrelsen framhålla, hurusom det givetvis i många fall kommit att bero på mer eller mindre tillfälliga omständigheter, huruvida vederbörande befattningshavare

efter sin ofta till mer än ett verk förlagda extraordinarietjänstgöring kommit att befordras i det ena eller andra ämbetsverket och hurusom ifrågavarande befattningshavare med avseende å sin ställning före den nya löneregleringen voro i avlöningshänseende fullt likställda. Hade den nu alltjämt föreslagna uppdelningen av förutvarande andragsbefattningar å huvudsakligen lönegraderna B 16 och B 15 tidigare förelegat, har man skäl antaga, att flera nuvarande innehavare av dessa till lönegrad B 15 alltjämt föreslagna befattningar skulle begagnat tillfälle att söka transport till enahanda befattning i lönegrad B 16 i annat ämbetsverk.

Såsom framgår av den av lönenämnden lämnade motiveringen, har lönenämndens hemställan om andragsbefattningarnas bibehållande för närvarande i lönegrad B 15 beträffande flera ämbetsverks sådana befattningar haft sin grund i den omständigheten, att frågor föreläge rörande omorganisation av ifrågavarande ämbetsverk, såsom beträffande arméförvaltningen, marinförvaltningen, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen och kontrollstyrelsen, varjämte lönenämnden själv i sin skrivelse väckt förslag om utredning angående viss omorganisation av skolöverstyrelsen och på den grund icke funnit sig böra för närvarande tillstyrka en uppflyttning i lönegrad av vissa förutvarande andragsrådjämnar i nämnda ämbetsverk.

Vare sig styrelsens ovanberörda yrkande om uppförande å övergångsstat i lönegrad B 16 i vederbörande ämbetsverks tjänsteförteckningar av samtliga de vid 1921 års utgång genom Eders Kungl. Maj:ts fullmakter ordinarie innehavare av dåvarande andragsrådjämnar, vilkas befattningar ej redan placerats eller av Eders Kungl. Maj:t befinnas böra placeras lägst i lönegrad B 16, prövas böra föranleda framställning till riksdagen eller icke, tillåter sig styrelsen uttala, att det synes under alla förhållanden innebära en synnerlig orättvisa, att enskilda tjänst innehavare i anledning av uppkomna frågor om vederbörande verks omorganisation skola i avvaktan på de olika omorganisationsfrågornas lösning bliva försatta i en i avlöningshänseende sämre ställning än sina kolleger i andra ämbetsverk, vilka icke för närvarande äro föremål för omorganisationsförslag. Såsom en lämplig åtgärd till rättandet av de missförhållanden, som otvivelaktigt härigenom skulle uppstå, tillåter sig styrelsen i underdånighet föreslå, att samtliga de befattningshavare i ifrågavarande verk, vilkas tjänster av lönenämnden efter förnyad skyndsam prövning befinnas skulle hava föreslagits till placering i lönegrad B 16, därest icke berörda omorganisationsfrågor förelegat, måtte samtidigt med övriga av lönenämnden till uppflyttning i lönegrad föreslagna befattningar uppföras å övergångsstat i lönegrad B 16 i vederbörande verks tjänsteförteckningar. En sådan åtgärd kan å ena sidan icke anses föregripa eller i något hänseende inverka på de föreliggande omorganisationsfrågornas lösning och skulle å andra sidan innebära ett tillgodoseende av berörda befattningshavares enligt styrelsens mening fullt berättigade anspråk på likställighet med dem av sina kolleger, som innehava av lönenämnden till uppflyttning föreslagna befattningar.

Slutligen tillåter sig styrelsen uttala sin livliga förhoppning om att Eders Kungl. Maj:t måtte i sinom tid föranstalta om utredning rörande den av 1902 års löneredningskommitté icke utredda frågan, vilka befattningar vid statsdepartement och andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen motsvarande förutvarande andragsbefattningar som äro av den natur, att de i enlighet med vad som gäller beträffande förste sekreterare i kommunikationsverkens styrelser borde placeras i lönegrad B 17. Härutinnan liksom beträffande frågan om andragsbefattningarnas placering i allmänhet i det nya lönesystemet tillåter sig styrelsen hänvisa till den av dåvarande leda-

moten av löneregeringskommittén numera statsrådet C. Malmroth till kommitténs betänkande anförda särskilda mening.

På grund av det anförda får styrelsen för statsförvaltningens tjänstemannaförening i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte beakta de av styrelsen ovan framlagda synpunkter och förslag.»

I den av allmänna civilförvaltningens lönenämnd avgivna förut omnämnda utredningen hade nämnden med hänsyn till vissa omorganisationsfrågor berörande försvarsväsendet och socialförsäkringen m. m. och med hänsyn till ifrågasatt ändring i skolöverstyrelsens organisation ansett det icke vara lämpligt att vid förevarande utredning ingå på frågan om uppflyttning i lönegrad av nu ifrågavarande befattningar hos armé- och marinförvaltningarna, riksförsäkringsanstalten och pensionsstyrelsen samt en befattning i socialstyrelsen och ej heller funnit sig böra tillstyrka uppflyttning av sekreterarbefattningar hos skolöverstyrelsen.

Genom remiss den 18 juni 1924 anbefalldes emellertid lönenämnden att utan hinder därav att förstberörda frågor icke avgjorts och utan hänsyn till ifrågasatt ändring i skolöverstyrelsens organisation avgiva utlåtande angående uppflyttning i lönegrad jämväl av ifrågavarande tjänster. Den 27 september 1924 avgav lönenämnden det sålunda infordrade utlåtandet.

Efter redogörelse för förevarande lönefrågas tidigare behandling har statsrådet och chefen för finansdepartementet i den nu till riksdagen överlämnade ovannämnda framställningen i ämnet föreslagit dels att vissa av ifrågavarande tjänster skulle hänföras till nuvarande lönegrad B 16 (resp. beträffande en enda befattning B 17), dels att prövningen beträffande vissa av ifrågavarande tjänster, som av lönenämnden ansetts böra uppflyttas, för närvarande skulle anstå på grund av föreliggande frågor om omorganisation, varjämte statsrådet av enahanda anledning i avvaktan på blivande kompletterande framställning till innevarande års riksdag för närvarande icke avgivit något förslag i ämnet vad angår vissa andra ämbetsverk. I övrigt hava ifrågavarande befattningar föreslagits att bibehållas i lönegrad B 15 ävensom i något fall föreslagits att nedflyttas till lönegrad B 14, med i sistnämnda fall nuvarande innehavares personliga uppförande å övergångsstat. Kungl. Maj:ts proposition i ämnet är avfattad i överensstämmelse med statsrådets berörda förslag.

Såsom jämväl i propositionen omförmäles, framlades förslag av samma innebörd, som innefattades i ovannämnda skrivelse från styrelsen för Statsförvaltningens tjänstemannaförening, i en vid 1924 års riksdag inom andra kammaren väckt motion nr 112. I sitt utlåtande nr 85 i anledning av motionen uttalade statsutskottet bland annat, att frågan, huruvida befattningshavare av nämnda kategori lämpligen torde uppföras å övergångsstat, syntes böra prövas i samband med det förslag, vartill lönenämndens utredning beträffande de ifrågavarande befattningarnas placering i det nya lönesystemet i övrigt kunde föranleda.

Härutinnan har statsrådet och chefen för finansdepartementet å sid. 53 o. f. av merberörda framställning yttrat följande:

»Spörsmålet om uppförande å övergångsstat av de befattningar, varom fråga är, torde icke vidare kunna anses vara aktuellt beträffande andra befattningar än dem, som icke komma att definitivt uppflyttas i högre lönegrad. Till stöd för ett dylikt uppförande har, såsom förut nämnts, anförts, att de förutvarande andragradstjänstemännen vid övergången till det nya lönesystemet och vid tillämpningen av de ändrade grunderna för dyrtidstilläggen i många fall i verkligheten icke erhållit någon kompensation för den i samband med löneregleringen föreskrivna förlängningen av arbetstiden. Att så är fallet torde ock vara obestriddigt. Enligt gällande dyrtidstilläggsbestämmelser äger visserligen befattningshavare, som åtnjuta lön enligt de för nyreglerade verk stadgade grunder, att, därest löneinkomsten jämte dyrtidstillägg understiger vad som skulle utgjort befattningshavarens löneinkomst närmast före övergången till den nya lönestaten jämte dyrtidstillägg därå enligt de för oreglerade verk gällande bestämmelserna, åtnjuta gottgörelse härför i form av personligt dyrtidstillägg. Sådant personligt dyrtidstillägg må emellertid av befattningshavaren tillgodonjutas allenast i den mån han icke genom avlöningsförhöjning, vare sig i samma tjänst eller efter förflyttning till annan befattning, erhållit en löneinkomst, som jämte dyrtidstillägg uppgår till den inkomst, han vid motsvarande tidpunkt skulle hava åtnjutit, om han då kvarstått med den avlöning, han innehaft före övergången till den nya lönestaten och därå uppburit dyrtidstillägg enligt de för oreglerade verk gällande bestämmelserna. I vissa fall kan sålunda inträffa, att en befattningshavare, tillhörande förutvarande andra normalgraden och med en avlöning enligt det nya avlöningsreglementet, erhåller lägre lön än om han kvarstått å gammal stat och fått åtnjuta de löneförmåner, som tillkommit sådan befattningshavare. Jag har emellertid efter noggrant övervägande av förevarande spörsmål dels med hänsyn till riksdagens så nyligen fattade beslut om de förutvarande andragradstjänstemännens placering i lönegrad dels ock i betraktande av de förmåner, varav befattningshavare vid nyreglerade verk i övrigt kommit i åtnjutande vid övergången å det nya lönesystemet, funnit mig icke böra ifrågasätta en anordning i nu angiven riktning. Framhållas må ock de konsekvenser, som ett bifall till det sålunda väckta förslaget skulle kunna medföra.»

Det må erinras, att den av 1921 års riksdag för den civila statsförvaltningen beslutade löneregleringen i vad angår de förutvarande andragradstjänsternas placering i det nya lönesystemet såsom av riksdagshandlingarna otvetydigt framgår, måste betraktas endast såsom en provisorisk reglering med avseende å dem av ifrågavarande befattningar, vilka icke såsom förste kanslisekreterarbefattningar m. fl. redan då blevo hänfödda till lönegraden B 16.

Vid sådant förhållande kan man ej undgå att finna annat än att alla de rättelser i 1921 års lönereglering i angivna avseende snarast böra vidtagas, vilka rättvisa och billighet kräva. En lämplig åtgärd att åstadkomma en sådan rättelse synes vara att — i överensstämmelse med styrelsens för statsförvaltningens tjänstemannaförening förut här intagna skrivelse och berörda motion — å övergångsstat i lönegrad B 16 i vederbörande verks tjänsteförteckningar uppföra samtliga innehavare av befattningar i nuvarande lönegrad B 15 vid statsdepartement och vissa andra i Kungl. Maj:ts ovannämnda framställning berörda verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, vilka

före ikraftträdandet den 1 januari 1922 av 1921 års lönereglering enligt Kungl. Maj:ts fullmakter voro innehavare av dåvarande andragradstjänster och vilkas tjänster icke i anledning av Kungl. Maj:s framställning komma att genom beslut av 1925 års riksdag hänföras till lönegrad B 16 eller högre lönegrad.

Endast genom en sådan åtgärd torde dessa tjänstemän kunna komma i åtnjutande av samma förmåner, som övriga befattningshavare vid de nyreglerade verken erhållit genom 1921 års lönereglering. Vidtages ingen rättelse beträffande gällande lönereglering i föreslagna riktning, erhålla nämligen tjänstemännen i fråga i många fall fortfarande icke någon kompensation för den i samband med löneregleringen föreskrivna förlängningen av arbetstiden. Jämväl i övrigt finner jag de av styrelsen för Statsförvaltningens tjänstemannaförening i dess merberörda skrivelse anförda omständigheter tala för att nu ifrågavarande befattningshavare icke må komma i en i avlönings- och pensionshänseende sämre ställning än övriga befattningshavare i förutvarande andra normalgraden, vilka fått eller nu komma att få sina befattningar hänförda till högre lönegrad än nuvarande B 15.

Då sättet för behandlingen av frågan om förutvarande andragradstjänsternas, inklusive förste kanslissekreterarbefattningarnas m. fl., placering i det nya lönesystemet torde kunna betraktas såsom ganska enastående, synes någon fara för konsekvenser icke föreligga.

Möjligen torde mot det föreliggande förslaget kunna från något håll invändas, att övergången till den nya lönestaten för de förutvarande andra gradstjänstemännen liksom för övriga av löneregleringen berörda befattningshavare var frivillig. Detta läser dock vara en sanning med modifikation, i det att andragradstjänstemännen helt enkelt tvungos övergå till det nya lönesystemet, därigenom att 1921 års riksdags beslut i ämnet fick den innebörden, att, därest de icke övergått å den nya lönestaten, de gått i mistning av tidigare utgående tillfällig löneförbättring å 1,000 kronor för år jämte därå belöpande dyrtidstillägg. En till statsutskottets utlåtande nr 9 till nämnda riksdag av herrar C. J. G. Swartz, H. F. Lamm, J. L. Widell, O. U. B. Olsson m. fl. avgiven reservation i syfte att för de av ifrågavarande andragradstjänstemän, som så önskade, underlätta deras kvarstående på dittillsvarande lönestater genom fortsatt beredande av tillfällig löneförbättring vann nämligen icke riksdagens bifall.

Det har givetvis icke varit möjligt att förebringa detaljerad ekonomisk utredning beträffande storleken av de kostnader för statsverket, som ett bifall till nedanstående hemställan skulle föranleda, men torde dessa kostnader kunna för den närmaste tiden beräknas approximativt till omkring 100,000 kronor årligen.

I anslutning till det anförda tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att samtliga innehavare av befattningar i nuvarande lönegrad B 15 vid statsdepartement och vissa andra i Kungl. Maj:ts ovannämnda framställning

berörda verk, tillhörande civila statsförvaltningen, vilka före ikraftträdandet den 1 januari 1922 av 1921 års löne reglering enligt Kungl. Maj:ts fullmakter voro innehavare av dåvarande andragradstjänster och vilkas tjänster icke i anledning av Kungl. Maj:ts framställning komma att genom beslut av 1925 års riksdag hänföras till lönegrad B 16 eller högre lönegrad, måtte från och med den 1 juli 1925 räknat uppföras å övergångsstat i lönegrad B 16 i vederbörande verks tjänsteförteckningar.

Stockholm den 22 januari 1925.

Cl. Lindskog.